

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป้าหมายของการศึกษาอยู่ที่การพัฒนา ข้อความนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะว่า การศึกษาได้ถูกกำหนดให้มีบทบาทต่าง ๆ มากมายในการพัฒนา มีทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเตรียมคนให้มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่เหมาะสมกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และความต้องการทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม โดยการเตรียมคนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของคนในสังคม เพื่อจะหาจุดบกพร่องมาทำการแก้ไข ปรับปรุง และส่งเสริมส่วนที่ดีให้ดียิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้พัฒนาไปสู่แนวทางที่ต้องการและสู่สังคมที่พึงประสงค์ เปิดโอกาสให้ได้แสดงออกถึงความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ การศึกษาเพื่อพัฒนาการเมือง โดยตระเตรียมผู้นำทางการเมือง และปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยหรือความจงรักภักดีต่อการปกครองของสังคมที่เป็นอยู่ นอกจากนี้การศึกษายังถูกกำหนดให้มีบทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรมและคุณภาพชีวิต โดยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และพลานามัยที่สมบูรณ์ ตลอดจนส่งเสริมให้บุคคลมีโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเองให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (นงราม เศรษฐพานิช 2526: 3 อ้างอิงจากนโยบายการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบันและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พุทธศักราช 2525 - 2529) ทั้งนี้เนื่องมาจากในบรรดาทรัพยากรทั้งหลายในโลก คนเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างยิ่งที่สามารถจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมได้ ถ้าเขาได้รับการพัฒนาที่สอดคล้องกับธรรมชาติและความสามารถของเขา การที่สังคมจะได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ก็จำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนเป็นอันดับแรก สิ่งที่จะพัฒนาคนจากสภาพความเป็นทรัพยากรดิบ มาเป็นทรัพยากรที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ เป็นคนที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพนั้น คือ "การศึกษา" (แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520: 1) โดยเฉพาะปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า วิชาพลศึกษาเป็นการศึกษาแขนงหนึ่งที่มี

วัตถุประสงค์และความมุ่งหมาย เช่นเดียวกับการศึกษาแขนงอื่น ๆ (ฟอง เกิดแก้ว 2520: 48) และวีริยา บุญชัย (2523: 3-4) ก็ได้กล่าวถึงเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาในอันที่จะส่งเสริมบุคคลหรือผู้เรียนให้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ทางด้านร่างกาย วิชาพลศึกษาส่งเสริมให้บุคคลเป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์อยู่เสมอ มีประสิทธิภาพในการทำงานได้ดี

2. ทางด้านจิตใจ วิชาพลศึกษาช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้มีความอดทนใจได้อย่างเด็ดขาด รวดเร็ว และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เป็นผู้จิตใจมองใส จ้า เรียงอยู่เสมอ ซึ่งจะช่วยให้สุขภาพดี และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3. ทางด้านอารมณ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษา จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง มีการยับยั้งใจ และมีความอดกลั้นในสิ่งที่ไม่พอใจ ไม่โกรธง่าย อารมณ์ดี ผ่อนคลายความตึงเครียดทางด้านจิตใจ ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างความมั่นคงทางอารมณ์

4. ทางด้านสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษา ช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ฝึกฝนการเป็นสมาชิกที่ดี และเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นวิถีทางให้บุคคลได้ช่วยกันปรับปรุงวิธีการดำเนินชีวิตอย่างประชาธิปไตย และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้เป็นอย่างดี

องค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การดำรงชีวิตของคนดำเนินไปอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านสมรรถภาพทางกาย เมื่อร่างกายมีความแข็งแรงสมบูรณ์ ก็จะทำให้สามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างว่องไว กระฉับกระเฉง มีประสิทธิภาพ และยังช่วยปรับปรุงส่งเสริมบุคลิกภาพโดยทั่วไปให้ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพลศึกษามุ่งสร้างคนให้มีสมรรถภาพทางกายทุกด้านอย่างดีที่สุด (Camplin 1955: 72) กอปรกับการพลศึกษาอาศัยกิจกรรมทางด้านร่างกาย เป็นสื่อในการเรียนการสอน ทำให้ได้มีการออกกำลังกายอยู่เสมอและอย่างถูกวิธี ทำให้ร่างกายมีการพัฒนาขึ้น ช่วยให้มีความสมรรถภาพทางกายดีนั่นเอง

แม้ว่าสมรรถภาพทางกายเป็นสิ่งจำเป็นในกิจกรรมทุกประเภทอาชีพ แต่สิ่งที่มนุษย์จะขาดเสียไม่ได้อีกอย่าง คือ สมรรถภาพทางสังคม (Social Fitness) ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลที่จะไปสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมที่ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันนั้นด้วย

ลักษณะผู้นำเป็นส่วนประกอบหนึ่งของสมรรถภาพทางสังคมซึ่งซับซ้อนยากต่อการวัด (สมคิด บุญเรือง 2520: 10) แต่มีความสำคัญในสังคมมนุษย์ เพราะการที่บุคคลในสังคมจะประสบผลสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องมีผู้นำเป็นบุคคลสำคัญที่จะชี้แนวทางให้กลุ่มกระทำกิจกรรมให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ ผู้นำจึงเปรียบเสมือนดวงประทีปหรือทางเสื่อที่จะนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลว (วิจิตร ธีรกุล 2518: 19)

ความเป็นผู้นำจึงเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมให้แก่คนในสังคม ซึ่งจะต้องเริ่มที่เยาวชนก่อน เพราะถือว่าเป็นอนาคตของชาติ โดยการให้การศึกษาและตัวจักรสำคัญในการศึกษา คือ ครู คนส่วนมากเชื่อว่า ครูคือพ่อพิมพ์และแม่พิมพ์ของชาติ ครูมีลักษณะอย่างไร เด็กก็จะเป็นอย่างนั้น (ธนู แสงศักดิ์ 2523: 12) ซึ่งแสดงว่า ครูมีอิทธิพลต่อเด็กโดยตรง และมีบทบาทที่สำคัญมากในการถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ไปสู่เด็กได้มากที่สุด สมัยนี้เราเชื่อกันว่า คุณลักษณะของความเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมากภายหลัง มิใช่ว่าจะมีติดตัวมาแต่กำเนิดหรือสืบต่อกันเป็นพันธุกรรม และ โฟศาล กิจเพชร (2513: 8 อ้างอิงจาก Galton, 2d ed. Unpaged) นักชีววิทยาชาวอังกฤษได้ยืนยันไว้ในหนังสือ พรสวรรค์พันธุกรรม (Heredity Genius) ว่า ได้ตรวจสอบประวัติของผู้นำโลกเป็นจำนวนมาก ไม่ปรากฏว่าท่านเหล่านั้นเคยมีญาติพี่น้องเป็นผู้นำมาก่อนเลย และก็ไม่มีบุตรหลานเป็นผู้นำสืบต่อกันมา จึงพอสรุปได้ว่า "ผู้นำมิได้สืบสายเลือด" ดังนั้น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ ต้องร่วมแรงร่วมใจกันปลูกฝังหรือเสริมสร้างให้เยาวชนได้มีลักษณะผู้นำ

ในด้านการศึกษาทางพลศึกษานอกจากจะ เน้นในเรื่องของทักษะทางกีฬา และสมรรถภาพทางกายแล้ว วิชาพลศึกษายังเน้นคุณลักษณะอีกประการหนึ่ง นั่นคือ ลักษณะความเป็นผู้นำ ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากหลักสูตรในทุกระดับ ตั้งแต่หลักสูตรระดับประถมศึกษาจนถึงหลักสูตรระดับอุดมศึกษา เช่น หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ข้อ 1.7 ต้องการให้นักเรียนรู้จักทำงาน อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ ผู้ตามที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ 2520: 2) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้เน้นลักษณะความเป็นผู้นำเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย ความมีน้ำใจนักกีฬา ความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ การมีบุคลิกภาพที่ดี และพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ (กระทรวงศึกษาธิการ 2520: 81) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้เน้นลักษณะความเป็นผู้นำในด้านความมีระเบียบวินัย ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจ ความกล้าหาญ ความอดทน ความซื่อสัตย์สุจริตธรรม มีน้ำใจนักกีฬา (กระทรวงศึกษาธิการ 2525: 164) การปลูกฝังลักษณะความเป็นผู้นำจึงควรเน้นให้มากในสถาบันผลิตครูวิชาเอกพลศึกษา เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักสูตร

วรสุขฐี ปิง เมือง (2524: 104-105) ได้สำรวจบุคลิกภาพของนิสิต นักศึกษา วิชาเอกพลศึกษา พบว่า นิสิต นักศึกษา ชายล้วนหญิงในมหาวิทยาลัยมีความสามารถในการเป็นผู้นำ ความมีอำนาจเหนือผู้อื่น มีความพยายาม และเป็นผู้นำทางสังคม และ อมรพงศ์ สุธรรมรักษ์ (2527: 39) ได้ศึกษาว่า สมรรถภาพทางกายมีความสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นผู้นำ ถ้าบุคคลใดมีสมรรถภาพทางกายสูงก็จะมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงด้วย จึงพอสรุปได้ว่า นักศึกษาในวิชาเอกพลศึกษานั้น ย่อมมีลักษณะความเป็นผู้นำอยู่แล้วในตัวเอง แต่ลักษณะผู้นำนั้นก็ขึ้นอยู่กับหลายแบบ ดังเช่น ภิญญู สาธ (2516: 160-161) ได้แบ่งผู้นำไว้ 3 แบบ คือ

1. ผู้นำแบบเผด็จการ (The Autocratic Leader) เป็นการตัดสินใจด้วยตนเอง
2. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (The Democratic Leader) เป็นการร่วมมือกัน
3. ผู้นำแบบตามสบาย (The Laissez - Faire Leader) ต่างคนต่างทำไปตามชอบใจ

เวเบอร์ (Weber 1968: 221-224) ได้แบ่งผู้นำ 3 แบบ คือ

1. ผู้นำตามกฎหมาย (Legal Leaders) เป็นผู้นำโดยตำแหน่ง
2. ผู้นำที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว (Charismatic Leaders) เป็นการได้อำนาจมาด้วยบารมีของตนเอง
3. ผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Leaders) เป็นตำแหน่งที่เคารพยกย่อง

รัสเซล และ สเตนิค (Russel and Stanick 1961: 2) ได้แบ่งลักษณะผู้นำเป็น 4 แบบ

1. แบบเสรีนิยม (Laissez-Faire) สมาชิกแต่ละคนทำงานตามความพอใจของตนเอง
2. แบบประชาธิปไตย (Democratic-Cooperative) สมาชิกมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและร่วมกันปฏิบัติงาน
3. แบบอัตนนิยมก้าวร้าว (Autocratic Aggressive) ผู้นำตัดสินใจทุกอย่างด้วยตัวเอง ไม่รับฟังคนอื่น
4. แบบอัตนนิยมขอมตาม (Autocratic-Submissive) ผู้นำตัดสินใจเอง โดยการขอความเห็นจากบุคคลอื่นนอกกลุ่ม

จะเห็นได้ว่า ลักษณะผู้นำนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายแบบ และการแก้สถานการณ์ต่างๆ ก็ย่อมต้องใช้ลักษณะผู้นำให้เหมาะสมกับ เหตุการณ์ว่าแบบใดจึงจะทำให้ได้ผลดีที่สุดในแต่ละเหตุการณ์ สำหรับสังคมของไทยเราในปัจจุบันนี้ได้ใช้การปกครองในระบบประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นลักษณะความเป็นผู้นำที่พึงประสงค์ก็น่าจะเป็นลักษณะผู้นำในแบบประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมที่เป็นอยู่ แต่ลักษณะผู้นำก็มีหลายแบบดังกล่าวมาแล้ว และก็เชื่อว่าคนทุกคนจะสามารถเป็นผู้นำในแบบประชาธิปไตยได้ทุกคน จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยในเรื่องลักษณะผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครู วิชาเอกพลศึกษา เพื่อที่จะทราบว่าครูพลศึกษาที่ผลิตออกไปนั้น มีลักษณะผู้นำในแบบใดบ้าง และระหว่างนักศึกษาชายและหญิงจะมีความแตกต่างกันหรือไม่ในการเป็นผู้นำในแต่ละแบบ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและ เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการผลิตครูพลศึกษาที่มีคุณภาพและสมรรถภาพที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครูวิชา เอกพลศึกษา
2. เพื่อ เปรียบ เทียบลักษณะผู้นำของนักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิงในวิทยาลัยครู

สมมติฐานในการวิจัย

1. ลักษณะผู้นำระหว่างนักศึกษาชายกับหญิงไม่แตกต่างกัน
2. นักศึกษามีลักษณะผู้นำในแบบประชาธิปไตยสูงสุด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาวิทยาลัยครู วิชาเอก พลศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2527
2. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีตัวแปรอิสระคือ เพศของตัวอย่างประชากร ตัวแปรตาม คือ ลักษณะผู้นำของตัวอย่างประชากร และไม่คำนึงถึงตัวแปรอื่นที่ทำให้ลักษณะผู้นำแตกต่างกัน
3. ลักษณะผู้นำที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้จากการใช้แบบประเมินความสามารถในการเป็น ผู้นำ (The Leadership Ability Evaluation) ซึ่งสร้างโดย รัสเซล เอ็น คาสเซล (Russel N. Cassel) และ เอ็ดเวิร์ด เจ สแตนนิค (Edward J. Stanick) ในปี ค.ศ. 1961 และ ผ่องพรรณ อยู่ประเสริฐ ได้นำมาแปลเป็นภาษาไทยเพื่อใช้ในการ วิจัยในปี พ.ศ. 2511

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจเกิดความคลาดเคลื่อนไม่สมบูรณ์ขึ้นได้เนื่องจากสาเหตุต่อไปนี้ คือ ตัวแปรเกินอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อลักษณะผู้นำของนักศึกษา เช่น สภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม ประสบการณ์ และ เวลาที่ตอบแบบสอบถามไม่พร้อมกัน ซึ่งถือว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เนื่องจากแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ (The Leadership Ability Evaluation) ฉบับนี้ได้ใช้กับนักศึกษาระดับเกรด 9-12 และระดับผู้ใหญ่ใน ต่างประเทศ การวิจัยครั้งนี้จึงยอมรับว่าแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำนี้ สามารถใช้กับนักศึกษาในวิทยาลัยครูได้

๒. : คำตอบที่ได้รับจากแบบประเมินความสามารถในการ เป็นผู้นำถือว่าเป็น คำตอบที่นักศึกษาตอบตามความจริง

คำจำกัดความ

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาวิทยาลัยครู ระดับปริญญาตรี วิชาเอกพลศึกษา ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2527 ซึ่งสุ่มตัวอย่างมาจากกลุ่มวิทยาลัยครู 8 กลุ่ม ๆ ละ 1 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยครู ดังต่อไปนี้

1. วิทยาลัยครูจันทร เกษม
2. วิทยาลัยครู เชียงราย
3. วิทยาลัยครูนครสวรรค์
4. วิทยาลัยครู เลย
5. วิทยาลัยครูนครราชสีมา
6. วิทยาลัยครูนครปฐม
7. วิทยาลัยครู เพชรบุรีวิทยาลัยการณ
8. วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

วิทยาลัยครู หมายถึง สถาบันผลิตครูในสาขาวิชาต่าง ๆ สังคมกรรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มที่มีลักษณะผู้นำในแบบใดแบบหนึ่งมากเป็นพิเศษ (Extreme Groups)
หมายถึง นักศึกษาที่ได้คะแนนสูงตามเกณฑ์ดังนี้

1. เสรีนิยมมากเป็นพิเศษ ได้แก่ นักศึกษาที่ได้คะแนนลักษณะผู้นำแบบ เสรีนิยม สูงกว่า 12 คะแนน
2. ประชาธิปไตยมากเป็นพิเศษ ได้แก่ นักศึกษาที่ได้คะแนนลักษณะผู้นำแบบ ประชาธิปไตยสูงกว่า 35 คะแนน
3. อัดนิยมก้าวร้าวมากเป็นพิเศษ ได้แก่ นักศึกษาที่ได้คะแนนลักษณะผู้นำแบบ อัดนิยมก้าวร้าวสูงกว่า 10 คะแนน
4. อัดนิยมยอมตามมากเป็นพิเศษ ได้แก่ นักศึกษาที่ได้คะแนนลักษณะผู้นำแบบ อัดนิยมยอมตามสูงกว่า 15 คะแนน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงลักษณะผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครู วิชา เอกพลศึกษา ในประเทศไทย
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียน การสอน ในด้านการปลูกฝัง ลักษณะผู้นำให้แก่นักศึกษา
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ต้องการที่จะค้นคว้าในด้านนี้ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย